

**Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto, atliekančio parlamentinį tyrimą
dėl asmenų, verslo subjektų ir kitų interesų grupių galimo neteisėto poveikio
valstybės institucijoms priimant sprendimus ir galimos neteisėtos įtakos
politiniams procesams, posėdis**

2018 m. kovo 7 d.

V. BAKAS (*LVŽSF**). (...) jeigu sutrumpintai, dėl neteisėtos verslo, kitų interesų grupių, specialiųjų tarnybų įtakos Lietuvos politinei sistemai, atskiriems politikams, atskiroms valstybės valdymo sritims. Tai čia toks bendras paveikslas. Epizodas, apie kurį mes norėtume su jumis pasikalbėti, tai yra įtaka energetikos sektoriuje, tai kaip toks mūsų interesų objektas. O jeigu dar siaurintume, tai procesai, susiję su Ignalinos atominės elektrinės uždarymu.

Be abejo, domina klausimai, kodėl tai, ką mums sako Europos Audito rūmai, kodėl tie terminai taip išsitiesė, kodėl išaugo kaštai, tai čia tokie galbūt, nuo ko mes galėtume pradėti, jūsų nuomone. O jeigu eitume gilyn, tai mes turime surinkę duomenų. Aišku, šitas posėdis yra tarsi atviras, kad požymių, jog ta įtaka sprendimų priėmėjams neleistina, įtaka buvo daroma, tokių požymių yra, kad pareigūnai buvo spaudžiami priimti vienokius ar kitokius sprendimus, naudojamos kitos priemonės. Kadangi jūs tuo svarbiu laikotarpiu (2009–2012 metai, taip?) buvote viceministru ir, ko gero, labiausiai įsigilinęs tuo laikotarpiu į reikalo esmę, tai tiesiog norėtusi išgirsti, kaip atrodė tas jūsų darbas įvairių interesų grupių kontekste. Galbūt toks būtų, vėliau bus patikslinantys klausimai.

Aš galbūt siūlyčiau pradėti nuo tokios laisvos formos apie tai, kodėl, jūsų nuomone, ar, jūsų nuomone, tas uždarymo procesas strigo, kodėl išaugo jo kaštai, kodėl? Su kokiais iššūkiais jūs susidūrėte, kai buvote paskirtas viceministru, kokias pagrindines problemas sprendėte? Ar tikėtų taip, kolegos?

R. ŠVEDAS. Aš tik norėjau paklausti dėl organizacinių, dėl posėdžio statuso ir dėl to, ką mes čia kalbame tolesnio panaudojimo, ar mes cituojami, ar necituojami. Organizaciniai...

V. BAKAS (*LVŽSF*). Jūs kalbate apie komunikaciją to pokalbio?

R. ŠVEDAS. Taip, ką aš pasakau čia, koks bus tolesnis statusas mano žodžių? Ar tai bus konfidenciali informacija, ar ji bus naudojama toliau viešai? Kad darbui Seime naudojama, tai tvarka (...), bet konfidencialumo ir (...) statusas, tą norėjau paklausti. (*Kalba ne per mikrofoną, blogai girdėti*)

* Santrumpų reikšmės: *LLRA-KŠSF* – Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos frakcija; *LSDDF* – Lietuvos socialdemokratų darbo frakcija; *LSDPF* – Lietuvos socialdemokratų partijos frakcija; *LSF* – Liberalų sąjūdžio frakcija; *LVŽSF* – Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcija; *MSNG* – Mišri Seimo narių grupė; *TS-LKDF* – Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcija; *TTF* – frakcija „Tvarka ir teisingumas“.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Pabandysiu atsakyti, kolegos, padėkite. Iš esmės yra reglamentas šios komisijos. Mes nekommentuojame detalių ar to, apie ką kalba mūsų apklausiami žmonės, ir apskritai, ką mes išklausime, tol, kol nebus pateiktos išvados. Tam tikrą pačią žinutę, kad yra apklausama, interesų domėjimosi sritis, be abejo, mes visuomenei privalome pateikti ir posėdžio pabaigoje mes apsitarsime, bet detalių tikrai, apklausos turinio tikrai, manau, nebus naudojama jokioje komunikacijoje, pagaliau kol kas tam nėra jokio tikslo. Prašau.

---. (*Kalba ne per mikrofoną, negirdėti*) (...) rengti išvadas (...) jūsų informacija (...).

R. ŠVEDAS. Mano klausimas, ar tai, ką aš kalbėsiu čia, ar tai išeis viešai ar ne?

---. Ne. Kaip išvada...

A. ANUŠAUSKAS (*TS-LKDF*). Jeigu išvados bus viešos, tai bet koku atveju tenai gi yra ta medžiaga, jeigu vieša parlamentinio tyrimo, tai žinoma, po kurio laiko visi tai galės perskaityti. Bet išvadų dalyje paprastai stenogramų mes nepridedame. Išvados suformuluojamos tokios, kokios yra. Jeigu nusprendžiama, kad bus slapta dalis, tai bus, bet dažniausiai tai būna viešos suformuluotos išvados. Jeigu jose kažkas atsidurs, tai tada bus...

---. Tai nebus citavimo žmogaus (...).

V. BAKAS (*LVŽSF*). Prašom, Rasa.

R. JUKNEVIČIENĖ (*TS-LKDF*). Aš pratęsdama irgi noriu išsiaiškinti. Mes turėjome aname kabinete. Kokie čia motyvai mums buvo pakeisti kabinetą, nes tada iš karto tas statusas pasikeičia mūsų dalyvavimo, ir visokia įranga, ir kiti dalykai? Buvo vienaip pranešta. Matote, dabar kokia situacija, mes jau aną kartą kalbėjome apie tai. Kai mes darome tyrimą, jame visokių statusų pasidaro, tai skirtingose auditorijose, jeigu taip galima pasakyti. Aną kartą mes kalbėjomės uždarai ir dabar tuos įvairius klausimus mes paklausime necituodami, iš kur ir ką, ir kaip, bet jie jau dabar šitoje auditorijoje yra klausiami.

Kol nėra tyrimo, aš nelabai supratau, kodėl mes pakeitėme kabinetą, kokie motyvai buvo pakeisti kabinetą, nes man, pavyzdžiui, būtų jaučiau tenai klausinėti dėl to, kad galbūt aš kartais ką nors paklausu, kas buvo iš ano posėdžio. Man labai sunku filtruoti, nežinau, gal jūs tokie gabūs esate, bet man labai sunku kartais filtruoti labai tiksliai, kur tu tą informaciją sužinojai ir kiek jos sužinojai. Tai čia galime visi pakliūti ant tokio kabliuko.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Iš tikrųjų bendra taisyklė yra tokia: komiteto posėdžiai yra vieši, išskyrus atvejus, jeigu komitetas nusprendžia juos daryti uždarus. Mes šiandien galime, jeigu bus čia aptariama informacija, kuri sudaro valstybės paslaptį, nes jūs, kaip pareigūnas, taip pat turėjote tam tikras, matyt, teises, jeigu mes apie jas kalbėsime, be abejo, reikia daryti uždara posėdį ir tą turime padaryti. Kol kas pagrindo, nebent mes dabar nutarsime, kad tai bus uždaras posėdis, tada vėl leidžiamės į rūšį ir darome uždara posėdį. (*Balsai salėje*) Arba kalbame apie tai, kas nesudaro valstybės paslapties, ir jeigu matysime, kad turime leisti į tą lygmenį, tada ir pakoreguosime.

R. ŠVEDAS. Trumpas komentaras. Valstybės paslaptis, ne paslaptis, tai yra vienas dalykas (...), bet mano tiesiog nuomonė, kurią aš pasakysiu, aš irgi norėčiau žinoti, ar ji pasirodys viešai po keleto dienų, ar ne. Čia klausimas. Nes jeigu aš pasakau savo nuomonę, tai aš norėčiau būti tikras, kad tai lieka komitete. Nes mano nuomonės yra mano nuomonė. Tai yra mano išvados. Aš nemanyčiau, kad ten aš kokias nors valstybines paslaptis pasakysiu, nėra čia apskritai toje Ignalinoje didelių valstybės paslapčių.

---. (*Kalba ne per mikrofoną, negirdėti*) ne laiku atėjau ir ne viską girdėjau, bet jeigu būtų kalbama apie valstybės paslaptis, tai komitetas tikrai negali jomis dalintis. Čia būtų griežta taisyklė. Ką mes išgirsime, čia yra kita pusė. Tarkime, jūs kažkadaėjote pareigas, galbūt su kažkuo susipažinote, tai šitas naudojamas toks... Turėtų būti atkreiptas dėmesys į tai, bet vėlgi praėjo daug metų.

R. ŠVEDAS. Dėl šito aš neišgyvenu. Klausimas yra taip: ar nebus po poros dienų „Švedas pasakė“? Ir tada ką man daryti su žiniasklaida ir visais kitais dalykais?

V. BAKAS (*LVŽSF*). Matote, kaip yra. Iki šiol komitetas darė pirmą tyrimą, darė šį. Tokių dalykų nėra ir nebuvo. Jūs pats tai puikiai matote ir tai, kad šiandien čia nėra kamerų, rodo, kad žurnalistai nusivylę mumis, nes mes nieko nesakome.

Dėl Dapkaus laidų, gerbiama Rasa, aš ten išreiškiau tik savo nuomonę, kurią viešai sakiau, kad „Rosatom“ ir bet kokia kompanija, kuri yra priešiška valstybės interesams, neturi būti mūsų strateginiuose objektuose, tai nesusiję su jokių tyrimu. Gal tai taps tyrimo išvada. Būsiu dėkingas. Bet iki šiol mums pavyko užtikrinti mūsų apklausų diskreciją ir solidumą.

Gal tada pradėkime. Iš tiesų, ką jūs manote apie tai, kad vis dėlto Ignalinos atominės elektrinės uždarymo klausimas galbūt nepagrįstai buvo ištęstas laike, atsirado papildomas, palyginti su pradžia, poreikis investicijoms, t. y. finansams. Taip pat dar norėčiau, kad jūs taip pat pasakytumėte savo nuomonę, kaip jūs vertinate tai, kad aplink tą uždarymą, tas uždarymas aplipęs įvairių tarpininkų veikla, kurie tarpininkauja tarsi tarp valstybės ir uždarančios kompanijos, tarsi yra toks labai įdomus aspektas. Visą laiką ir viešojoje erdvėje buvo minima apie įvairių tarpininkų veiklą. Čia, jūsų manymu, buvo kokias nors vertė, kokį jie vaidmenį atliko ir panašiai?

R. ŠVEDAS. Labai ačiū. Aš pasistengsiu trumpai, bet vėl pasistengsiu įvesti šiek tiek į kontekstą tuo laikotarpiu, kai aš dirbau, ir pačios Ignalinos atominės elektrinės eksploatacijos nutraukimo procesą, kas tai yra. Tas laikotarpis, kai aš prisijungiau prie Energetikos ministerijos, o aš esu politinės partijos narys, aš esu karjeros valstybės tarnautojas, buvau pakviestas dėl savo tarptautinės patirties prisijungti prie naujai atkurtos ministerijos ir kuruoti visus tarptautinius projektus. Taip pat ir derybas su „Gazpromu“ dėl jo išėjimo, taip pat dėl naujų jungčių su Švedija, su Lenkija ir kitų dalykų. Ignalinos eksploatacijos nutraukimas buvo vienas iš man priskirtų

ministro failų. Aš, kaip viceministras, kuravau tai, buvau paskirtas Ignalinos valdybos pirmininku. Tai yra tada, kai buvo pradėtas vykdyti pokytis.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Kuriais metais?

R. ŠVEDAS. Žinokite dėl metų, kadangi aš neturėjau daug laiko pasirengti, man yra sunku pasakyti. Ministerija pradėjo dirbti 2009, aš pradėjau dirbti 2009 metais, manau, kad 2009, bet su datomis yra sunkoka. Jeigu norėtumėte patikslinti datas, reiktų tikslinti atskirai. Bet aš manau, kad pamatysite, kiek tam reikės laiko.

Tuo metu buvo pradėtas vykdyti pokytis visam energetikos sektoriui, taip pat ir Ignalinos atominei. Ignalinos atominė gyveno ramų gyvenimą. Atrodė, viskas buvo gerai. Kai mes atėjom, pasižiūrėjom, mums taip neatrodė ir pasakysiu dabar, kodėl.

Pirmas dalykas, kad jūs irgi suprastumėte, Ignalinos eksploatacijos nutraukimo procesas pats tuo metu didžiausias projektas regione – 3 mlrd. eurų. Pinigų kiekiu tai yra pats didžiausias. Didesnio nebuvo. Dabar yra didesnis „Rail Baltica“, sudėjus Lietuvos, Latvijos, Estijos. Gal ir dabar jis Lietuvos mastu liktų pats didžiausias projektas. Tai reiškia... Ir tie visi pinigai vieši, tie visi pinigai vienos rankose, ir tuos visus pinigus galima paimti per labai specifinę prizmę, tai yra nedaug kanalų. Iš karto tai sukuria didelę interesų grupių trauką tokiems pinigams. 3 mlrd. eurų – didžiausias projektas.

Dabar taip, aš manau, kad... Galbūt pradžia taip, ar sunku suprasti procesus Ignalinos eksploatacijos nutraukimo, kaip vyksta? Iš vienos pusės, taip, tai yra branduolinė energetika ir, galima sakyti, kad juos yra sunku suprasti, ir tai užtruko mums laiko, kol mes įsigilinome, nes ne paslaptis – bendrovė tuo metu slėpė nuo mūsų informaciją, buvo kitų dalykų, bet, iš kitos pusės, kaip pasakė vienas branduolinės energetikos inžinierius vokiečių, kad iš esmės tai yra logistikos procesas su licencijavimo ir viešųjų pirkimų elementais. Licencijavimas yra tai, kad yra branduolinė energetika. Iš vienos pusės, taip, tai yra sudėtinga, iš kitos pusės, nereikia per daug jo komplikuoti ir dirbtinai komplikuoti.

Pagrindinės eksploatacijos veiklos nutraukimo kryptys. Tai yra branduolinio kuro saugyklos, tai yra B1. Nežinau, kiek jūs tą pavadinimą žinote, bet tai yra tie konteineriai ir konteinerių saugykla. Tai pirmasis projektas – B1, svarbiausias. Kitas svarbiausias projektas – B234 – radioaktyvių atliekų saugykla. Du pagrindiniai projektai, kurie tuo metu buvo aktualiausi ir dabar yra aktualiausi, su kuriais mes susidūrėme. Taip, mano vertinimu, B1 projektas, tas, kuris buvo įgyvendintas dabar jau, jis buvo... Jo įgyvendinimas, palyginus su tuo, kokia buvo sudaryta pirminė sutartis tarp Ignalinos atominės elektrinės ir generalinio rangovo „Nukem“, jo įgyvendinimo laikotarpis buvo atidėtas labai daug metų, nepateisinamai daug, ir jo suma buvo padidinta. Paaikškinti tai yra sunku. Priežasčių yra įvairių, bet kad jis buvo užtęstas labai smarkiai, tai yra faktas.

Dabar klausimas, kodėl buvo pasirinkta, žiūrint atgal į procesą, tokia technologija, kokia buvo pasirinkta, nes kalbant labai paprastai, kaip žinia, mes turime branduolinių atliekų Ignalinos atominės elektrinėje nedideliuose konteineriuose iš anksčiau, kuriuos elektrinė gerai įvaldžiusi, tos atliekos yra saugomos, konteineriai įvaldyti ir dirbame. Ne, tuo metu buvo nuspręsta konteinerių dydį padidinti beveik dvigubai, atitinkamai ir jo svorį, pakeisti visą technologiją ir su tuo susijusius procesus: kranus, transportavimą, saugyklas ir panašiai. Aš tuo metu tuometinio direktoriaus V. Ševaldino klausiau, kodėl tai buvo padaryta. Jis sakė: norėjome sutaupyti, nes į vieną konteinerį galėsime pridėti daugiau kuro. Rezultatas parodė, kad tai išėjo keleriopai brangiau ir įgyvendinimas buvo atidėtas daugeliui metų. Tai yra faktas. Aš jo nei suprantu šiandien, nei pateisinu. (*Balsas salėje*) Taip, taip. Kai mes atėjome, viskas buvo pasirašyta. Čia mūsų buvo... Bet aš keliu klausimą, į kurį tuo metu aš iš esmės negavau atsakymo, kodėl buvo pasirinkta kita technologija, negu kad Ignalina nuolatos dirbo. Tas dalykas. B1 nuolatos buvo atidėliojamas ir jo projekto vertė buvo didinama.

Kalbant apie B1 sutartis (po to bus galima pakalbėti apie B234), faktas buvo tas, kurį mes radome tik tik atėję, kad, teisininkų vertinimu, ir mes turėjome teisinę išvadą, rangovo interesai buvo ginami geriau ir stipriau negu užsakovo.

Užsakovas – Ignalinos atominės elektrinė, rangovas – „Nukem“. Ir tai, su kuo mes susidūrėme, ir tai buvo ant popieriaus, mus lydėjo visą laiką ir tai buvo mūsų darbą labai smarkiai apsunkinantys veiksnys. Yra dokumentuose, padėtis buvo tokia, kad mes neturėjome svertų suvaldyti „Nukemo“ dominavimą. Teisinių svertų. Kodėl? Todėl, kad sutartys buvo surašytos taip ir taip, pagal britų teisę. O, Jėzau! Ta prasme mes net Lietuvos teismuose sunkiai galėjome ginti valstybės interesus. Tai dėl B1.

Galima būtų pasižiūrėti lenteles, nežinau, bet kai aš sakau, kad jis buvo atidėtas, man buvo keista, kad kompanija laimi konkursą, sutaria dėl sumos, sutaria dėl datos, na, gerai, vieneri metai, dveji metai praktiškai. Ten reikėtų pasižiūrėti, aš dabar net nežinau, mano vertinimu, tas projektas buvo atidėtas iki dešimties metų. Septyneri, gal aštuoneri. (*Balsai salėje*) B1. Jau mano laikais jisai vėlavo tuo metu penkerius ar šešerius metus. Mano laikais, t. y. 2009 metais. 2009–2010 metais. Dabar 2017 metai, atsiprašau, 2018 metai. Įsivaizduokite, mes čia džiaugiamės, kad jis pagaliau buvo įgyvendintas, aš žiūrėjau „Panoramos“, kitas laidas, kokia laimė, pagalvojau, pagaliau įgyvendintas. Reikia džiaugtis, paploti. Juokinga. Šiame kabinete kalbant, iš tikrųjų džiaugsmo didelio nėra.

Dabar dėl B234. Mes tada susidūrėme su tokia problema, kad nors „Nukem“ buvo laimėjęs tą konkursą įgyvendinti B234 projektą, tada mums, kaip ministerijai, „Nukem“, kaip generalinis rangovas, negalėjo atsakyti, kada jie šitą projektą pabaigs. Pasakykite datą – negalėjo pasakyti. 2009 metais dėl to prasidėjo mūsų konfliktas, kad jie tiesiog nepasakė tos datos ir nuolatos

atidėdavo projektą. Faktiškai jo neįgyvendino, ieškojo priekabių, kodėl jis atidėtas, kad neva Ignalinos atominė šiek tiek patraukė aikštelės vietą ar dar ką nors. Tokių mažų dalykų buvo iš mūsų pusės, bet tas projektas buvo piktybiškai atidėliojamas, mano vertinimu, čia yra mano nuomonė, B234, čia dabar pereinu prie B234, branduolinių atliekų saugykla, ir jo vertė didinama.

Tuo metu situacija buvo tokia, kad dėl B234 tolesnio įgyvendinimo „Nukem“ pasakė, kad reikia papildomų lėšų. Mes sakėme, kad nereikia, jeigu reikia, ir nedidelių, tiek, kiek buvo Ignalinos atominės elektrinės kaltės, mes buvome pasiruošę tą kaltę prisiimti ir tą padengti, prisiimti tuos kaštus. Bet tai buvo nedideli kaštai, palyginus su tuo, kas buvo svarstoma.

Tuomet IBRD banko užsakymu buvo užsakyta studija dėl B234, įvertinimas, kiek reikėtų papildomų lėšų B234 projektui įgyvendinti. Mūsų pozicija tuomet buvo, kad mes iš principo nepritariame tokiai studijai vertinti papildomas lėšas, nes mes iš principo nepritarėme, kad reikia papildomų lėšų. Tai kam dar vertinti?

V. BAKAS (LVŽSF). Kokia čia suma, apie kokią sumą buvo kalbama?

<...>

V. BAKAS (LVŽSF). Buvo sutarta (...).

R. ŠVEDAS. Kažkur, aš negaliu pasakyti, nes, matot, tos sumos yra. Yra pagrindinė suma, po to yra papildoma suma, nes niekad ten iki galo nepasakysi, bet maždaug tokia suma. Tiesiog, kad jūs maždaug žinotumėte orientyrą, kaip ten svyruoja pinigai.

Dabar Ignalinos santykiai su „Nukemu“. Ignalinos santykius su „Nukemu“ aš įvardinčiau kaip mistinius, kur „Nukemas“ absoliučiai dominavo kaip rangovas prieš užsakovą. Ir jo dominavimas buvo įtvirtintas sutartimis. Mums, naujai atėjusiems, buvo labai sunku. Kodėl? Todėl, kad, primininke, jūs paminėjote neteisėtą įtaką, aš pasirašiau, pasižymėjau, čia ir visa problema – jų įtaka buvo teisėta, nes viskas buvo sutartyse ir mes buvome pasirašę (mes – tai Lietuva, tai yra prieš tai buvęs vadovas, prieš tai buvę ministerijų vadovai) tas sutartis. Mes susidūrėme su tokia situacija ir negalėjome padaryti esminių sprendimų, sprendami rangovo klausimą, generalinio rangovo klausimą. Tai mums buvo didžiausia problema šitoje situacijoje.

Tai pirmas dalykas, kaip aš apibūdinčiau, B1 ir B234 įvykdymo terminai nuolatos buvo atidėliojami. Antras, už papildomus terminus ir darbą buvo didinamas biudžetas. Čia aš dar atskirai pakalbėsiu, IBRD tam visą laiką pritardavo, didelei nuostabai, dar užtruko, kol supratome, kas čia vyksta. Ir pagal sutartis – rangovų interesai ginami stipriau nei užsakovo. Iš užsakovo, t. y. Ignalinos atominės elektrinės, pusės iki mūsų atėjimo akivaizdžiai nebuvo reiklios projektų priežiūros, t. y. monitoringo. Žinote, kai statote namą, užsakovui reikia priminti, kad jis stato namą, diplomatiškai pasakius. Tas nebuvo daroma ir reiklios priežiūros nebuvo.

Kaip faktą galiu pasakyti, kai mes pradėjome tai daryti ir pradėjome nebemokėti pinigų už nepadarytus darbus, įvyko didelis konfliktas su „Nukemu“. Įsiklausykite – nemokėti pinigų už

nepadarytus darbus – pagal kontraktą, tai, kas buvo kontraktuose. Mes paprasčiausiai nemokėjome, pasinaudojome savo teise. Čia buvo atskira (...). OK.

Galima daryti išvadą, kad taip „Nukemas“ dominavo per visą procesą. Kokiu būdu „Nukemas“ laimėjo konkursą? – klausimas. Atsakymas: konkursą paskelbė IBRD ir įvykdė jį IBRD. Kas tas yra IBRD? IBRD – atskira tema. Skambiai skamba, bet tai padalinys banke, nežinau, iš kiek ten, iš trijų, keturių žmonių, jam vadovauja Vince Novakas, man atrodo, ir dabar jis vadovauja, ir (...), kuravęs Lietuvą, Gunteris Grabia.

Mes elgėmės pagarbiai, galvojome, kad mums tokia finansinė institucija turi padėti susitvarkyti su rangovo akivaizdžiu dominavimu, bet susidūrėme su tokiu faktu, kad tiek terminų atidėjimui, tiek sumų didinimui IBRD neprieštaraudavo ir pritardavo. Tai yra faktas. Mūsų tai netenkinio. Maždaug po pusantrų metų galbūt darbo mes net suėjome į konfliktą, sakdami, kaip tai gali būti, ir išreiškėme, pradžioje pasikvietėme į ministeriją IBRD banko atstovą Lietuvoje čia, ofisierių tokį... (*Balsai salėje: „Ofisierius?“*) Jis buvo atstovas, suomis, nebeatsimenu jo pavardės, pakalbėjome su juo neformaliai. Sakėme kaip čia taip gali būti? Pastarasis atsiribojo, sakė, čia nėra banko dalis. Sako, čia tiesiog skyrius turi biudžetą iš Europos Sąjungos ir įgyvendina projektus dėl atominės elektrinės, čia nėra banko dalis. Tai buvo neformalus pokalbis, bet laikysena buvo tokia. Ir sakė, mes čia nieko nelabai galime jam ir padaryti. Ką mes tada padarėme? Išreiškėme nepasitikėjimą ir abejonę darbo kokybe IBRD banko vadovybei V. Novakui ir G. Grabia, bet toliau tas procesas iš esmės niekuo nepasibaigė. Bankas atsirašė tradiciškai, tuo viskas ir pasibaigė, ir jie toliau dirba ir sėkmingai tą daro.

Dabar dar vienas epizodas, sakykime, yra toks projektas B/9/1. Nežinau, kiek čia žinosite, nežinosite, bet tai yra projektas dėl reaktoriaus išardymo proceso. Tai yra labai svarbus projektas, kaip išardyti reaktorių, RBMK tipo reaktorių, RBMK tipo reaktorių yra daug. Visi Rusijos reaktoriai ir tai būtų pirmasis, kuris būtų išardytas. Ir tai aišku, yra ne tik pinigai, bet yra *know how* žinios. Ko mes tikėjomės ir ko mes siekėme, kad Lietuva, įgijusi tokias žinias, jas galėtų eksportuoti, sukurti *know how* ir iš to netgi uždirbti pinigų ateityje, išardžiusi Lietuvoje galėtų po to dirbti kitur, nes visi ilgainiui atominiai reaktoriai baigia savo darbą. Tai galėtų būti stiprus *know how* ir stipri Lietuvai tiek kompetencija, tiek pajamos ir užimtumas galų gale Visagino mieste gyvenantiems inžinieriams.

Buvo paskelbtas konkursas ieškoti rangovo šitam projektui, jis buvo pačioje pradinėje stadijoje ir bendrovė, pasitarusi viduje su inžinieriais, sako, taigi mes patys galime padaryti tai. Patys pastatėme, ką, neišardysime, neparengsime to projekto? Ir tada mes kalbėjome su IBRD ir prašėme jų, kad jie nutrauktų šitą konkursą, nes mes padarysime patys. Mes projekto nestabdome, bet tai būtų motyvacija, užimtumas žmonėms ir panašiai. IBRD kategoriškai nesutiko, V. Novakas kategoriškai nesutiko, darė spaudimą, aiškino, kaip mes turėtume elgtis, bet tuomet mes, gerai

pasiskaitę visas taisykles, pamatėme, kad mes turime teisę patys tai padaryti ir mes tai padarėme. Ir dėl ko, beje... (*Balsai salėje*) Nutraukėme. Nutraukėme konkursą ir tada tą projektą toliau įgyvendino Ignalinos atominės elektrinės inžinieriai, kuo jie buvo labai patenkinti. Tokiu būdu atsirado ir pasitikėjimas tarp naujos vadovybės ir inžinierių, nes matė, kad mes giname Ignalinos atominės elektrinės interesus ir darbuotojų, ir inžinierių, ir jų žentų interesus.

Dabar dėl pačios IBERD, V. Novakas, galbūt dar keletą pasakyčiau tokių ašių, kurios yra svarbios. Vokiškasis dėmuo buvo labai stiprus Ignalinos atominėje elektrinėje. Taip galbūt susiklostė ir sutapo, kad iš tikrųjų vokiškasis dėmuo tiek dominavo Europos Komisijoje, tiek rangovai vokiečiai ir tas vokiškasis dėmuo, diplomatiškai pasakysiu, nebuvo mums didelis pagalbinkas įgyvendinant tai, nes tuo metu Komisijoje Branduolinės energetikos departamento vadas buvo vokietis, „Tefaros“ skyriaus vedėja Utte (...) buvo vokiečių, IBRD banke deskofisierius G. Grabia vokietis ir „Nukem“ – vokiečiai. Jeigu klaustumėte apie faktą, ar iš Vokietijos P. Erler buvo atvažiavusi į Lietuvą, taip, ji buvo atvažiavusi į Lietuvą. Irgi vokiečių.

Kitas įdomus dalykas, kad ji yra G. Verheugeno buvusi kabineto vadovė, labai aukšta pareigūnė, o kai G. Verheugenas atidirbo dvi kadencijas, jie kartu... Jie gyvena kartu kaip šeima. Jie po to pradėjo konsultacinį verslą, už ką netgi G. Verheugenui buvo šiek tiek priekaištaujama, kad neišlaikė laikotarpio ir netgi pažeidė interesus. Bet tai čia kitas klausimas. Dabar... (*Balsai salėje*) Ne, ne, ji tiesiog lobistė, konsultantė.

Kitas dalykas. Visus vokiečių inžinierius, taip pat IBRD inžinierius, taip pat mūsų Ignalinos inžinierius, labai daug ką, yra kitas dėmuo, siejo (kviesčiau atkreipti dėmesį) Sankt Peterburgas. Mistinis miestas, kuriame yra Sankt Peterburgo politechnikos universitetas ir Konstantinovo branduolinės fizikos institutas. Iš esmės visi vokiečiai kalbėjo rusiškai, galėjo susikalbėti. Dauguma jų buvo baigę tą patį institutą. Čia mes irgi pamatėme tą tendenciją, kad... Tai yra faktas. *Okey*. Ir mums reikėjo tokiomis aplinkybėmis dirbti.

Dabar žiniasklaida, kitas elementas. Iki mūsų atėjimo žiniasklaida buvo rami, tyli, Ignalinoje buvo viskas gerai. Mes atėjome, pamatėme. Mes pirmieji, kurie informaciją apie projektus įdėjome į internetinį puslapį, nes Ignalina turėjo išvis puslapį tik paveikslukus, nuotrauką įdėdavo. Pradėjome kelti tuos klausimus.

Buvo labai stiprus žiniasklaidos puolimas, bet tai net nebuvo žiniasklaida, žiniasklaida – tai gerai. Tai buvo „Kakadu“ reportažai, žurnalistų persekiojimai, žmonių filmavimai, budėjimai prie įėjimo durų. Tai yra faktai. Kai mes išėjome, visa banga žiniasklaidos straipsnių, kuri buvo, iš karto baigėsi, vėl viskas gerai. Tai tiesiog faktas. (*Balsai salėje*) KK2 (Kakadu). Aš jums sakau laidą, kur KK2 žurnalistai budi prie generalinio direktoriaus durų, kai jis eina į darbą, seka paskui jį, filmuoja, važiuoja paskui jį. Tai faktas. Tai normalu? Tiesiog žurnalistai domisi, na, kaip čia

dabar. Tai irgi faktas, su kuriuo mes susidūrėme ir kurį noriu paminėti, nes čia tiesiog yra daug sutapimų, kurie po to susideda į sistemą.

Ir ką? Ir viskas. Ir trumpai aš savo tą įvadą galėčiau baigti ir tiesiog pasakyti, kad, mano vertinimu, tos sutartys apibendrinant tai, ką mes atėję radome, jau pasirašytas sutartis, laimėtus konkursus B1 ir B234, kaip generalinio rangovo „Nukemo“, kaip vėliau paaiškėjo, aš nežinau, kiek ten buvo galima vertinti tuo metu, kaip vėliau paaiškėjo, jos neatitiko Lietuvos interesų. Jos atnešė mums ekonominę, tiesioginę finansinę didelę žalą, pakenkė Lietuvos reputacijai, gynė rangovo interesą labiau nei užsakovo. Ir tas sutartis sudarė prieš tai buvęs vadovas, aišku, V. Ševaldinas, kuris turėjo vadovus prieš tai buvusioje Ūkio ministerijoje ir ilgametį (...) Ignalina – energetikos viceministrą.

---. Priminkit pavardę.

R. ŠVEDAS. Artūras Dainius. (*Balsai salėje*) Jis gana ilgai buvo Ignalinos kuratorius. Tai yra faktas.

L. KASČIŪNAS (*TS-LKDF*). V. Ševaldinas turėjo gauti jo leidimą dėti parašą, ar ne? (...)

R. ŠVEDAS. Tai yra bendrovės, kurios 100 % akcijų priklauso valstybei, tai yra akcininko ir bendrovės santykis. Čia negalima sakyti – gauti, negauti pritarimą. Paprastai, kai reikia dėti atsakingus parašus, tai žmonės vengia juos dėti ir deda tik tie, kurie jau neišvengiamai turi padėti. Po to visi sako, kad jie nekalti, bet vadovas ir viceministras, dirbantis ir kuruojantis tiesiogiai, negali nežinoti, kas vyksta bendrovėje, ir apsimesti, kad nesupranta, kas vyksta. Tai aš, kaip dirbęs viceministru ir atėjęs naujai į šį sektorių, vertinčiau taip. Jeigu aš nepasirašiau, nežinojai ir t. t. Juokingai skamba. Yra pareiga žinoti ir suprasti, tuo labiau kad jie yra savo sričių žinomai, energetikai, fizikai. Tikrai tą suprato ir žinojo, kas vyksta. Taip, jie buvo du pagrindiniai, kertiniai, sakykime, asmenys, kurie tą situaciją tokią čia ir mums perdavė. Tai tiek.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Gerai, ačiū. Kolegos, gal norėtumėte užduoti klausimų iš bendrosios dalies? Tada pereiname, matyt, prie detalesnių. Prašau.

L. KASČIŪNAS (*TS-LKDF*). Labai ačiū. Man vis dėlto tas parašų dėjimo mechanizmas, nes iš esmės kaip ir vaizdas aiškus. Paveldėjome situaciją, kuri yra sudėtinga, matosi, kad jau sutartyse buvo įtvirtinta galios asimetrija ir tai jau yra, t. y. teisiškai įtvirtinta neteisėta vos ne įtaka. Tarkim taip... Tai mechanizmai, ar užtenka... Vėlgi, V. Ševaldiną... Kas turėjo laiminti? Tokie didžiuliai pinigai, valstybės reputacija ir visa kita. Kas turėjo V. Ševaldinui... jis turėjo gauti kokį nors pritarimą viršuje? Ar tai turėjo būti?.. Iki kokio lygmens turėjo...

R. ŠVEDAS. Neišvengiamai. Ministerijos pritarimas turėjo būti neišvengiamas.

L. KASČIŪNAS (*TS-LKDF*). Ministro, viceministro?

R. ŠVEDAS. Apie tuos projektus, apie kuriuos mes kalbame – B1, B234 ir visus kitus didelius projektus eksploatacijos nutraukimo, neišvengiamai turėjo būti ir ministerijos pritarimas,

ir IBRD pritarimas, ir nežinau, kiek ministerija informuodavo atitinkamai kabinetą, Vyriausybę, nes tai yra šimtamilijoninės sumos. Tai taip, niekas nekalba apie ūkinius reikalus, sakykim, eilines įmonės darbo organizavimą, tai, aišku, pati įmonė ten tvarkydavosi savarankiškai, bet mes čia kalbame apie viešus pinigus iš Europos Sąjungos fondų. Tai neišvengiamai ministerijos pritarimas turėjo būti.

V. BAKAS (LVŽSF). (*Kalba ne per mikrofoną, negirdėti*) Rasa...

R. JUKNEVIČIENĖ (TS-LKDF). Labai ačiū jums, kad atėjote ir priminote kai kuriuos svarbius dalykus, nes sakiau ir sakysiu: čia tokių komisijų darbe kontekstas yra be galo svarbus.

Mano du tokie klausimai. Į vieną iš dalies atsakėte, dėl žiniasklaidos. Aišku, čia būtų labai gerai mums, jeigu padėtų parlamento gal tyrimui, tiesiog gauti to meto žiniasklaidos vaizdą visą, nes tai susiję, bent jau pagrindinių, nes tai susiję su buvusiu mūsų posėdžiu labai stipriai, su tuo, ką mes aname posėdyje išgirdome, ir čia kas tęsiasi, tai vienas.

O kitas dalykas, tai dabar dėl tos interesų grupės iš Lietuvos pusės – 3 mlrd., „Nukem“, bet tų projektų B1, paskui dar ten B234, ir čia užsiminėte, kad interesai buvo dideli iš daugelio visokių subkontraktų, nežinau, kaip čia vadinti, ar tų, kurie galėjo dalyvauti tuose procesuose ir Lietuvoje. Ką čia galėtumėte dėl šio klausimo atsakyti?

Ir kitas dalykas, kaip jūs vertinate tuometinį bendradarbiavimą su Valstybės saugumo departamentu, nes, aš įsivaizduoju, tokiose sudėtingose dalykuose čia yra jūsų ir akys, ir ausys, ir visi kiti dalykai, be kurių neįsivaizduoju, koks ten pareigūnas gali priimti sprendimus, ypač dėl paminėto kokio nors, aš kaip pavyzdį sakau, Artūro, Dainiaus ar kitų?

R. ŠVEDAS. Į pirmą klausimą atsakant, kad „Nukemas“ buvo generalinis rangovas, jis samdė subrangovus, tai vėlgi, mano vertinimu ir žvilgsniu, įvertinus „Nukemą“ kaip kompaniją, nes mes atlikome jos, kaip kompanijos, vertinimą už praėjusį laikotarpį. Jos veiklos vertinimą, norėdami suprasti, kas tai per įmonė, tai mums pasirodė, kad jos tiek kompetencija, tiek patirtis yra labai abejotina, neturėjo didelės patirties šioje srityje, ir ta kompanija samdė daug subrangovų. Tai subrangovai atlikdavo darbus, ir tada „Nukemas“, kaip generalinis rangovas, atsiskaitydavo su užsakovu Ignalinos atominė, ir tiek. Subrangovų buvo labai daug.

Ir čia ir buvo tokios... jie taip, kaip organizuodavo darbą. Jie, kaip rangovai, turi tam teisę, t. y. generalinis rangovas. Todėl aš pabrėžiu, kad generalinis rangovas buvo šitų bent jau dviejų projektų, dar ir kitų. Dabar dėl VSD darbo. Su VSD – taip, mes su VSD dirbome labai glaudžiai, faktiškai kiekvieną dieną, reguliariai dirbome su VSD biuru Visagine. Kaip žinia, ten yra biuras. Taip pat, vykdydami pokyčius Ignalinos atominėje elektrinėje, dirbome išvien, kartu, paraleliai su VSD komanda ir vadovybe. Ministerijos vadovybės susitikimai su VSD vadovybe buvo reguliarūs, tai galiu tik pasakyti ir patvirtinti.

A. ANUŠAUSKAS (*TS-LKDF*). Ačiū. Minėjote, kad nebuvo reiklios priežiūros, kad atsakyta mokėti už nepadarytus darbus. Bet aš taip supratau, kad ta praktika, apmokėjimas už nepadarytus darbus, iki tol egzistavo, iki 2009 metų. Kokiu mastu buvo pervesti pinigai iš Europos rekonstrukcijos banko, bet nepadaryti darbai? Koks čia santykis?

R. ŠVEDAS. Tiesiog trumpai pakomentuosiu. Pats principas, kuris, mano vertinimu, buvo nepriimtinas, kad buvo per daug atlaidžiai žiūrima į generalinį rangovą „Nukemą“, tai yra kad, kuomet yra patvirtinami projektai, atskiriems projektams patvirtinamas finansavimas, iš IBRD jis pervedamas į bendrovę, kada tie pinigai atsiduria bendrovėje, Ignalinos atominėje elektrinėje, tai bendrovė, kaip užsakovas, turi žiūrėti, ar siena pastatyta, griovys iškastas, ar konteineris užsakytas. Sutartyse, kurių šimtai puslapių, sąlygos leidžia, ten yra tokie etapai, kada projektas įgyvendinamas tiek procentų, tiek procentų, tiek procentų, gali sumokėti daugiau, gali sumokėti mažiau. Yra gana sudėtingos sąlygos ir, aišku, čia yra užsakovo ir rangovo santykių reikalas.

Tai, ką mes radome, kad, mano vertinimu, lig šiolei užsakovas tikrai atlaidžiai žiūrėjo į rangovo darbą ir per daug nesismulkindavo – galima sumokėti šiek tiek daugiau į priekį, šiek tiek nežiūrėti taip reiklia. Tai, ką aš radau, ir tai, ką dabar galiu įvertinti iš mano, kaip buvusio valstybės tarnautojo, bet dabar darbo skirtingose, tiek energetikos, tiek transporto bendrovėse, o korporatyvinė kultūra yra kita, ji yra daug reiklesnė, terminai yra terminai, viskas, priežiūra buvo labai silpna. Tiesiog nebuvo reikliai vadovaujama iš užsakovo, iš rangovo, atsiprašau, nebuvo reikliai vadovaujama iš generalinio rangovo atlikti darbus. Ir kai pasikeitė vadovybė, nauja vadovybė tai sugriežtino, labai smarkiai, eidavo kiekvieną dieną, fotografuodavo, ryte, vakare, ką padarė. Net vien tai, kad ateina generalinis rangovas ir fotografuoja du kartus per dieną, tris kartus per dieną. Ką padarėte aikštelėj? Aišku, tai generaliniam rangovui pradėjo nepatikti. Maža to, nauja vadovybė, bet čia jau bendrovės, čia direktorius, mes, kaip ministerija, tiesiog sakėme, kad reikia tokią politiką vykdyti, ir bendrovė vykdė tokią politiką, tiesiog mokėdavo griežtai pagal kontraktą ir nebūdavo, kad nesąžiningai nemokėdavo, ne, ne, ne, mokėdavo tik pagal kontraktą, ką reikia.

Tada prasidėjo nesutarimai, ir, beje, dėl šito epizodo, mes, kaip ministerija, gavome nuostabos signalus iš Europos Komisijos, taip pat mes gavome stiprius signalus mokėti pagal kontraktą iš IBRD ir Vince'o Novako, bet čia jau mes žinojome, ką tai reiškia. Bet mes ir toliau vykdėme tokią politiką, kuri labai nepatiko generaliniam rangovui. Aišku, jis buvo labai nepatenkintas ir tada visi, ir spaudoje, kas ten dedasi Ignalinos atominėje, iš tikrųjų buvo didžiulė banga žiniasklaidos, kuri paprastai būna ne tokia aktyvi. Suaktyvėjimas buvo labai stiprus. Aišku, kad tai buvo užsakomieji straipsniai. Čia tas epizodas buvo, kad mes tiesiog pradėjome reikliai žiūrėti, kaip yra įgyvendinami projektai pagal tas sąlygas, ką mes turėjome, vėlgi įvertindami, kad užsakovo galimybės ir teisės buvo didelės. Ačiū.

A. ANUŠAUSKAS (*TS-LKDF*). Aš galiu pasitikslinti? O jums, kadangi kilo klausimų ir išreiškėte nepasitikėjimą V. Novaku, G. Grabia, kurie vis tiek kuravo europines lėšas, vis dėlto yra europinė institucija, OLAF'as, kuri, kiek gali, tiek mėgina išsiaiškinti korupcines schemas. Neteko kreiptis į OLAF'ą?

R. ŠVEDAS. Matote, čia ir yra visas niuansas, kad viskas buvo surašyta į kontraktus, viskas buvo pasirašyta, ir tai, ką aš jums pasakiau, tai yra mano nuomonė ir mano vertinimas, kodėl aš... Kontraktai nebuvo pažeisti, ir čia mūsų vertinimu ir teisininkų vertinimu, ir net ne vieno teisininko, kodėl mes užsakinėjome teisininkų išvadas, kieno interesai labiau ginami, ar užsakovo, ar rangovo. Mes tik atėję pamatėme, kas čia vyksta, nes iki tol viskas buvo gerai, visi buvo laimingi. Teisė *tvarkoje*. Sutartys yra. Ką mes galėjome? Mes galėjome išreikšti nepasitikėjimą dėl jų elgesio. Dėl jų vykdomų... Yra tas raštas mūsų IBRD. Jeigu norite, galima rasti ministerijoje. Mandagus laiškėlis IBRD generaliniam vadovui, kad mes manome, kad šie asmenys turėtų truputį veikti kitaip.

Kitas dalykas, atsakant į jūsų klausimą, kad mes pasakėme tai Europos Komisijai, mes iškėlėme šį klausimą Europos Komisijai. Europos Komisija pati vėlgi manydama, kad galbūt reikia tai daryti, ar ne, galėjo kreiptis į OLAF'ą. Taip pat buvo vykdomi Europos Audito Rūmų auditai. Bet ką mes padarėme ir ką mes pasiekėme, tai, kas buvo mūsų galia, mes pasakėme taip, kad nuo šiol... nes buvo du finansavimo kanalai, buvo CPVA, tai yra Centrinė projektų valdymo agentūra prie Finansų ministerijos, ir IBRD. Mes pasakėme: *okay*, su IBRD mes nerandame bendros kalbos. Europos Komisijai pritarus, visas finansavimas perkeliamas į CPVA prie Finansų ministerijos, galų gale tai lietuviška komanda, turinti gerą reputaciją. Ten yra didelė ir stipri komanda. Tada mes irgi pasakėme net IBRD donorų susitikime, kad tokia situacija, mes toliau tęsime projektus, tik nukreipiame į kitą kanalą. Aišku, kad IBRD, V. Novakas ir G. Grabia, buvo nepaprastai nepatenkinti, nes čia buvo kur kas kitokio lygio priežiūra ir reiklumas iš CPVA. Tai tą mums pavyko padaryti per tą trumpą laikotarpį, kiek man ten teko dirbti.

---. Aš tokį klausimą su komentaru. Tai, ką mes esame truputėlį girdėję ir skaitę, tą, ką jūs mums pasakojate, tai man susiklostė toks vaizdas, kad iš esmės tai yra įteisinta kažkokia neteisėta veikla, nežinau, bandau rasti žodį. Dabar ponas A. Dainys. Vadinasi, šis žmogus su V. Ševaldinu, turbūt jie ten padarė viską taip, ir tada klausimas, ar yra kiti ministrai ūkio, tuo metu vadovavę, kiek su jų žinia, padarė taip, kad iš principo ši neteisėta veikla būtų įteisinta. Tai vienas dalykas. Iš esmės tai yra didžiulė žala, finansinė, ekonominė, reputacija valstybės, ne esmė... neteks finansavimo ir t. t. Aišku, yra „Nukemo“ reikalas su IBRD ir vokiškasis lobizmas, tai čia jau mes nieko negalime padaryti, nebent, kaip Arvydas sako, OLAF'as, kur galima kreiptis, ir t. t. Bet dabar man klausimas kyla, aišku, būtų įdomu žinoti tiksliai, kokių lygiu buvo žinomi tie kontraktai

ir pasirašymai, kiek ten buvo laiminta, kokių lygiu – premjero lygiu, ministrų lygiu ar dar ko nors? Ir kodėl tie žmonės kaip A. Dainys ir V. Šeivaldinas?..

R. ŠVEDAS. Dainius.

---. Atsiprašau, A. Dainius. Kodėl jie vis dar kažkur dirba, vaikšto ir panašiai? Ar dar buvo klausimų dėl jų, ar nebuvo klausimų dėl jų?

R. ŠVEDAS. Klausimą supratau. Matote, vienas dalykas, į OLAF'ą galima kreiptis, kai yra teisės pažeidimas arba akivaizdi, sakykime, vagystė, piktnaudžiavimas, korupcija. Šiuo atveju tas, kuris yra čia, tai yra tokia situacija, kad visą procesą valdė, nes tuo metu Lietuvai trūko ir gebėjimų, ir panašiai, valdė IBRD, būtent V. Novakas ir G. Grabia. Jie skelbdavo konkursus, jie užsakinėdavo studijas, jie pagrįsdavo tokio ar ne tokio konteinerio reikia. Ir visą tą B1 ir B234... vairuotojai kartu su Ignalina ir Energetikos ministerija, bet pagrindiniu pirmu smuiku buvo ten. Tokia padėtis buvo sukurta.

Negali pasakyti, kad pinigai atvirai buvo paimti, bet, iš kitos pusės, dar toks yra dalykas, kaip visuomeninių interesų gynimas, akcininko interesų gynimas ir ekonominės žalos padarymas tais sprendimais, kurie buvo tokie, kokie jie buvo. Mes tą klausimą bandėme kelti, ministerija tuo metu, kai aš dirbau, iškėlė tą klausimą Ignalinos atominėje. Ir, mano žiniomis, jeigu aš gerai prisimenu, Ignalinos atominės tuometinis vadovas surinko medžiagą bent jau ten dėl vieno epizodo, nes mes labai tą klausimą kėlėme, ir kreipėsi į prokuratūrą. Nežinau, kuo tas procesas baigėsi. Kaip suprantu, niekuo nesibaigė, nes ten, rodos, buvo Panevėžio prokuratūroje, (...) Vilniaus prokuratūroje, bet mes tuos klausimus tiek, kiek spėjome, bandėme kelti, tai yra ekonominės žalos, tai yra ekonominio pagrįstumo sprendimų padarymo ir ekonominių interesų gynimo.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Gerai. Aš dar turiu keletą klausimų. Aš šiek tiek (...), iš karto įspėju. Grįždami prie įtakos, mes, be abejo, galime manyti, kad pasirašė sutartį, kur prieštarauja ir (...) nuostatai (...) susitarimas, kuris prieštarauja viešiesiems interesams, viešajai tvarkai. Ar tai, kad įteisinta, tiesiog (...). Mes išnagrinėję tai. Vis tiek mane domina ta įtaka, ar ją vadinkim neteisėta, ar neskaidri, ar įtaka, kuri nesuderinama su valstybės interesais. Aš noriu jūsų paklausti, ar... Štai jūs minėjote žiniasklaidą (...) ir panašiai. Tai kokia ta žiniasklaida, jūsų nuomone, vykdė tokius užsakomojo pobūdžio reportažus, straipsnius? Kas tai yra? Jūs mėginot minėti KK2. Kas dar?

R. ŠVEDAS. Matot, reikėtų atsiversti. Aš taip tikrai nepasakysiu ir neprisiminsiu iš atminties. Čia būtų...

V. BAKAS (*LVŽSF*). Gerai, supratau.

R. ŠVEDAS. ...neatsakinga, bet jeigu toks klausimas yra, aš galiu paieškoti savo asmeninėse laikraščių iškarpose, nes aš kai kuriuos netgi rinkau įdomumo dėlei ir tokių yra. Aš galiu pasižiūrėti ir pasakyti apie tą žiniasklaidą.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Gerai. Koks, jūsų nuomone, tada buvo to spaudimo tikslas? Ką gauti? Viešinimo pinigus, pakeisti jūsų sprendimą ar jūsų vadovų? Kokie, jūsų nuomone, buvo tie tikslai?

R. ŠVEDAS. Tikslas buvo... Įsivaizduokit, ramiai gyventa 10 metų, atėjo... pasikeitė vadovai, ypač kai buvo pakeistas V. Ševaldinas, pradėta buvo kvestionuoti, kas vyksta ten, Ignalinos atominės elektrinėje, kelti, skaidrinti, viešinti, klausti, kodėl tokia suma. Tai sukurtai sistemai tai nepatiko, tai nebuvo priimtina. Kam labiausia tai... kieno interesus tai labiausiai pažeidė? Ten dirbančiųjų, visų esančių toje sistemoje. Žinot, kaip pasakius, kaip čia pasakyti, kai sakome, mes bandome tirti neteisėtą įtaką, aš tai pasakyčiau, kad pati valstybė leido sukurti tokią sistemą, kuri *uždominavo* ją pačią, ir valstybė nerodė veiksmų pasipriešinti tam dominavimui. Jeigu užsakovas, statydamas namą, rangovui net nepaskambina, tai *OK*, čia užsakovo reikalas. Matot, čia yra labai delikatu. Čia sakyti, kad kažkas... Mes irgi bandėme kelti tą neteisėtumo klausimą ir mes pastoviai susidurdavome su problema, kas yra neteisėta. Viskas, ką aš jums čia papasakojau, tai pagal tuometinę teisę ir sutartis teisėta, bet kas čia buvo keista ir netoleruotina, kad valstybė iki tokios situacijos priėjo. Čia mano asmeniniu vertinimu. Tiesiog reikėjo tuos klausimus kelti ir bandyti nepasiduoti tai įtakai, priešintis jai, net ir jeigu buvo padaryta klaida. *Okey*, kuo anksčiau ją pripažįsti, o juk nuo klaidų niekas negali būti apsaugotas, tai tokia situacija, kuo anksčiau ją pripažįsti, kuo anksčiau pasipriešini, išviešini, tai tuo greičiau gali išspręsti ir suvaldyti procesą, o tai ką mes radome dėl B1 ir dėl B2/3/4 buvo totalus generalinio rangovo dominavimas prieš užsakovą kartu su IBRD. Ir IBRD dar kartą neprieštaravo. Jie rėmė, gerai, atidėkime, čia nepadare kažko. Gerai, čia prašo pinigų. Ta prasme ten truputį pasimaivo, bet iš esmės viskam pritardavo.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Gerai, noriu dar tiesiog paklausti, ar buvo, vis tiek suprantu, kad gali būti, jog tam tikras aplaidumas... Tą situaciją sukūrė valstybė, bet ją ir sukūrė, ir demontavo konkretūs žmonės.

R. ŠVEDAS. Taip.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Jūs pradėjote tą sistemą demontuoti. Dabar klausiu tiesiogiai, ar buvo bandymų, sakysim, ar buvo kokių nors iniciatyvų, teisėtų vadinkim jas, vis dėlto jus įtikinti, kad tų pokyčių daryti nereikia ir kas tai darė?

R. ŠVEDAS. Taip, buvo. Sistemos nekeisti prašė IBRD. Sistemos nekeisti, aišku, prašė rangovai. Sistemos nekeisti prašė...

V. BAKAS (*LVŽSF*). Atsiprašau, gal galite konkrečiau.

R. ŠVEDAS. Generalinis rangovas. „Nukem“, kai mes kalbėjome. Aš kaip viceministras kalbėdavau su aukščiausiais vadovais, dabar pavardžių nepasakysiu, pagrindiniai vadovai, pavaduotojai, aišku, kad jie nenorėjo...

V. BAKAS (*LVŽSF*). Gerai, rangovai, subrangovai, jūs minėjote, kas tai per įmonės?

R. ŠVEDAS. Pavadinimų dabar nepasakysiu, žinokit, subrangovų. Nenoriu burti iš kavos tirščių, bet taip, tas buvo ir netgi... Tai yra faktas ir jis buvo žiniasklaidoje, kad P. Erler buvo Lietuvoje. Net ir ji atvažiavusi, kaip buvusi labai aukšta Europos Komisijos pareigūnė teiravosi, kas čia vyksta, ar iš tikrųjų reikia keisti tą sistemą ir panašiai. Vėlgi kaip profesionalus diplomatas aš galiu pasakyti, vien tokios personos atvažiavimas, jinaĩ gali nieko nepasakyti, jau signalizuoja, siunčia atitinkamą žinią. Tai ko jinaĩ atvažiavo vieną kartą?

V. BAKAS (LVŽSF). Dar kartą paminėkite jos pavardę.

R. ŠVEDAS. Petra Erler.

---. Siųsime paklausimus į Berlyną.

V. BAKAS (LVŽSF). Pasižymiu, nes mes tą kontekstą žinome ir... (*Kalba visi kartu*)

---. Šita? Ar jūs žinote tą atvejį?

R. ŠVEDAS. Taip, kur Nidoje nudistų plaže buvo.

V. BAKAS (LVŽSF). Taip, žinome.

---. Su komisaru, su G. Verheugenu.

R. ŠVEDAS. Taip.

V. BAKAS (LVŽSF). Tai čia ta P. Erler, kuri...

R. ŠVEDAS. Bet, matot, pagal Komisijos visą veiklos darbo organizavimą jinaĩ buvo komisaro kabineto vadovė. Jinaĩ buvo itin aukšta pareigūnė. Ta prasme net ir baigusi eiti tas pareigas... Ir vėlgi tie, kas dirba diplomatinių santykių, tarptautinių santykių srityje, tai supranta, ką reiškia tokie vizitai. Tai nėra, kad atvažiavo, ką pasakė. Jau tik atvažiavo, jau yra signalas, kuris kalba už save. Tai atsakymas yra taip.

V. BAKAS (LVŽSF). Gerai.

R. ŠVEDAS. Aišku, kas dar buvo, kad rangovas, generalinis rangovas labai stipriai, profesionaliai gynė savo interesą, stiprindamas savo derybines pajėgas, teises pajėgas. Tai mes su tuo susidūrėme ir mums, kaip valstybei, nebuvo lengva su mūsų pajėgomis, nes jėgos visiškai nelygios. Tai, taip, ta priešprieša buvo, be jokios abejonės. Ir spaudimas, sakykim, žiniasklaidos, psichologinis, dalykinis, bet tai galima sakyti, kad yra kitas ir normalus dalykas. Yra nenormalių dalykų.

V. BAKAS (LVŽSF). Bet aš tada dar tiesiau paklausiu. Kada jūs pasakėte, jog prasi-
dėjo užsakovieji straipsniai prieš jus, tiesiogiai vadovus, ir reportažai, nes „KK2“ yra LNK,
„MG Baltic“ grupė. Visada buvo. Tai yra LNK laida, kiek atsimenu.

R. ŠVEDAS. Taip.

V. BAKAS (LVŽSF). Ar jūs buvote susitikę per tą laiką, ar su jumis galbūt buvo susitikę LNK, būtent „MG Baltic“ grupės vadovai arba tos grupės atstovai? Jeigu taip, tai galbūt galėtumėte pasakyti apie pokalbių turinį. Kalbu apie spaudimo kontekstą.

R. ŠVEDAS. Spaudimo kontekstas. KK2 padarė net ne vieną laidą, ne dvi ir ne tris apie tuometinį generalinį direktorių O. Čiukšį. Tos laidos savo turiniu buvo akiplėšiškos, mano vertinimu, tai ne žiniasklaida. Būtent tai ir yra keista, kad žiūrint ir vertinant, nes mes galime sakyti, sutapimas, bet vertinant Ignalinos atominės elektrinės veiklą 20 metų laikotarpiu, jeigu jūs pamatytumėte žiniasklaidos aktyvumą, praktiškai nulinis, šoka iki šimto, pabūna pusantrų metų ir vėl krenta iki nulio. Tai sutapimas? Taip pat, kaip aš ir sakiau, aš pažiūrėsiu iškarpas kitų laikraščių ir antraščių, man atrodo, „Lietuvos žinios“, buvo ten kažokie nuotyčiai Ignalinos ovaliniame kabinete, maždaug tokios antraštės.

V. BAKAS (LVŽSF). Taip, aš vakar skaičiau (...).

R. ŠVEDAS. Gerai, tai yra faktas, ką aš jums sakau.

V. BAKAS (LVŽSF). Bet ar jūs buvote, (...) susitikimų...

R. ŠVEDAS. Dabar dėl susitikimų. Asmeniškai aš nebuvo, bet klausimą dėl „MG Baltic“ grupės, manau, dar reikėtų paklausti tuometinį ministrą A. Sekmoką, kuris žinojo daugiau, ir, manau, reikėtų paklausti O. Čiukšį.

V. BAKAS (LVŽSF). Jūs pats buvote susitikęs su kuo nors, pavyzdžiui, „MG Baltic“ vadovu?

R. ŠVEDAS. Aš nebuvo susitikęs ir aš apskritai ta tema nekalbėjau su jais. Ar su jais buvau susitikęs? Ne, nebuvo susitikęs.

V. BAKAS (LVŽSF). Gerai. Ar jūs buvote... Ką jūs galėtumėte pasakyti apie „Nukemo“ ir „Rosatomo“ įmones... kuriai pavaldi „Nukem“, „Rosatomstroj“ tarpininkus? Kas tie žmonės, koks jų buvo vaidmuo? Ar buvo tokie žmonės, kurie būtų paskirti nuo tų įmonių kaip kontaktiniai žmonės?

R. ŠVEDAS. Taip, kai prasidėjo tie epizodai, kai mes pradėjome kvestionuoti terminus projektų įgyvendinimo, kainas projektų įgyvendinimo, nepaisant to, kad projektai jau buvo pradėti įgyvendinti, mes pradėjome derybas, ir gan kietas derybas su „Nukemu“. Tuomet „Nukem“ sustiprino savo pajėgas ir „Rosatom“ sustiprino savo pajėgas.

Kaip faktą galiu įvardinti, kad „Rosatom“ paskyrė savo oficialų atstovą, savo reikalų atstovą kaip tvarkytoją, tai yra Joną Tamulį. Jis aktyviai veikė, jisai derėjosi, atstovavo, net atstovavo susitikimuose Seime. Kai buvo A. Skardžiaus organizuota komisija, tyrimas, jis buvo pakviestas pasisakyti ir jam buvo suteikta gan daug laiko. Tai nėra paslaptis, tai nėra faktas, bet kad tai buvo naujas dalykas, kad jie stiprino tas jėgas, taip, ir dirbo profesionaliai. Tiesiog aš įvardinu kaip faktą. Kaip interpretuoti, tai jau palieku komisijai.

V. BAKAS (LVŽSF). Gerai. O dar buvo kokių nors atstovų?

R. ŠVEDAS. Gal ir buvo smulkesniam teisininkų, teisinių įmonių... bet, sakykime, tokie reikšmingesni, vis tiek J. Tamulis – notaras.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Jums teko su juo susitikti, kaip aš suprantu.

R. ŠVEDAS. Taip.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Kokie pagrindiniai jo buvo uždaviniai, ko iš jūsų jis prašė? Kokia jo buvo darbotvarkė?

R. ŠVEDAS. Jo uždaviniai buvo noras dalyvauti šitame derybų procese tarp užsakovo ir generalinio rangovo generalinio rangovo pusėje. Mes tuo metu užėmėme poziciją, kad mes sakėme, o kam, gal nereikia, ir taip čia mes, tegul derasi įmonė su įmone.

Aš, kaip viceministras ir tuometinis valdybos pirmininkas, išlaikydavau tą korporatyvinio valdymo principą, neidavau į mikromenedžmentą ir neidavau į derybas. Yra bendrovė, yra direktoriai, jie turi derėtis, kaip ir iš „Nukemo“, dabar čia „Rosatomo“ atstovas dalyvautų, tai... Bendrovė bandė kvestionuoti tą dalyką, vienu žodžiu, tai buvo čia to susikirtimo. Tiesiog tokie faktai. Jis norėjo dalyvauti ir po to jis, kaip aš suprantu, mums pasitraukus, aktyviai dalyvavo, padėjo „Rosatomui“ ir „Nukemui“ susitvarkyti čia reikalus.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Gerai. Tada klausimas, susijęs su jūsų išėjimu. Kodėl jūs išėjote iš tos pozicijos?

R. ŠVEDAS. Iš tikrųjų priežasčių buvo galbūt dėl to, kad mano veiklos portfelis buvo labai platus ir buvo net sunkoka suvaldyti visus procesus tada. Bet ir viena iš pagrindinių priežasčių, kurios aš nebuvo įvardinęs viešai, bet aš čia pasakysiu, buvo dėl padidėjusio Ignalinos atominės elektrinėje, kad aš nebemačiau galimybės toliau tęsti to darbo, nes tuo metu jau buvo ir O. Čiukšys atsistatydinęs, ir situacija buvo tiek gili, kad mano pasilikimas toliau būtų sukėlęs įvairių pasekmių.

Aš nebegalėjau ten likti ir nebebuvo pakankamai jėgų toliau pasipriešinti „Nukemui“, bet likti tada reiškia ką? Niekio nedaryti aš irgi nenorėjau. Tai situacija tokia, kad net ir vadybiniu požiūriu, kai ateina viena komanda, per pusantrų metų pralaužia ledą, tada ateina kita komanda, kita komanda. Tai galbūt buvo tai ir prasminga, nes mes buvome tie, kurie pirmieji pasipriešinome, kurie pirmieji tą ledą bandėme pralaužti. Tai pagrindinė priežastis nebuvo kiti mano darbai, o buvo šis darbas ir manau, kad tas mano pasitraukimas buvo logiškas. Aš jo neeskalavau viešai. Tai buvo etapas, jis pasibaigė, pasibaigė anksčiau. *Okey*, pasibaigė anksčiau, bet taip buvo.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Tai ar tokiu būdu galima teigti, kad tuomečio ministro komanda pasidavė „Nukemo“, ar kaip čia? Ar buvo?..

R. ŠVEDAS. Matote, tai yra rimta, ir tai, kas vyko, ir tai, ką aš jums pasakoju, iš vienos pusės pasakojimas, bet kai reikia susidurti su tuo tiesiogiai, tai yra labai rimta ir tai nėra juokai. Ir situacijų buvo labai sudėtingų, nes, įsivaizduokite, pasipriešinti – 3 mlrd. projektas, dominuojantis rangovas, profesionalus rangovas. Tai dėl to reikėjo tai vertinti labai rimtai.

Galų gale vėl arba tu pakeiti situaciją, gali pakeisti, arba tada žiūri, kaip kitaip išspręsti. Negali likti ir nieko nedaryti. (*Balsas salėje*) Tada buvo... mane bent jau dėl Ignalinos failo pakeitė viceministras A. Darulis. Jis kuravo Ignaliną ten tada. Kai aš išėjau, tada iš tikrųjų vietoj... nes Energetikos ministerijoje buvo du viceministrai, po mano išėjimo atsirado trys viceministrai.

Nes vėl, iš kitos pusės, aš buvau atsakingas už visus kitus tarptautinius projektus. Skaičiuojant „Gazpromą“ ir trečią paketą, ir Gamtinių dujų įstatymo priėmimą čia, Seime, nuosavybės atskyrimą, tą įdomų pratimą skaičiuojant jungtis su Švedija, elektros – Lenkija, dujų jungtis, taip pat man teko derėtis dėl strateginio investuotojo pritraukimo į Visagino atominę elektrinę, ir mes jį pritraukėme. Čia, aišku, kitas klausimas – politinė laikysena, bet tą darėme. Aš buvau ir tame projekte, plius visi Briuselio reikalai. Ir dar Ignalina, tai man reikėjo suspėti tą daryti.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Gerai. Aš noriu grįžti dar prie įtakos. Jūs tikrai diplomatiškai kalbat, aš įsivaizduoju tą jūsų spaudimą, patirtą tuo metu. Suprasdamas dabartinį laiką, pavyzdžiui, jeigu dabar būtų taip puolamas pareigūnas, tai valstybė turi mechanizmų, kaip tą pareigūną apsaugoti. Čia yra ir VSD, ir parlamentinė kontrolė, ir prezidentūra. Užsisuka mechanizmai, yra mechanizmai, kurie leidžia apsaugoti viceministrą, leidžia apsaugoti įmonės vadovą net nuo žiniasklaidos, kuri turi labai daug eterio ir labai daug galių. Tai tiesiog aš noriu jūsų paklausti, pats „MG Baltic“, jo interesas, koks buvo? Ar aptarnauti, pavyzdžiui, „Nukemo“ ir „Rosatomo“ interesus dėl kažkokių nors priežasčių, gal buvo prašymai, ar pačiam turėti, pavyzdžiui, kokias nors viešinimo lėšas, ar kažkokį vaidmenį uždarymo projektuose? Koks, jūsų nuomone? Jeigu nežinote, tai buvo motyvas pulti pareigūnus, kurie darė pokyčius, konkrečius žiniasklaidos grupės.

R. ŠVEDAS. Iš tikrųjų mane tai stebino, irgi prisipažinsiu, nes vėlgi pasižiūrėjus į „MG Baltic“ grupės verslus, jų tuo metu ten bent viešai matomi nebuvo. Kodėl? Man asmeniškai tai buvo didelis klausimas, kodėl būtent „Kakadu“ taip drastiškai elgėsi. Natūralu, kad akcininkai to nežinoti negalėjo ir ypač vadovai. Lig šiolei aš sau į tą klausimą neatsakiau. Kodėl? Todėl, kad aš asmeniškai nesusidūriau su tuo, bet manau, kad yra žmonės, kurie susidūrė, ir jie gali pasakyti. Aišku, tokių korporacijų vadovai planuoja smarkiai į priekį, jie žiūri, dėliojasi strategiškai. Galbūt buvo tokia strategija – naujos sritys, naujos... Man sunku pakomentuoti. Tiesiog, kadangi aš pats nesusidūriau, aš negaliu to pakomentuoti ir atsakyti, o nenorėčiau interpretuoti, nes tai būtų negerai.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Bet jūs buvote valdybos pirmininkas?

R. ŠVEDAS. Taip.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Vis tiek matėte tuos pagrindinius sandorius, ar ne? Viešinimo arba, sakysim, „MG Baltic“ grupės įmonės „Mitnijos“ ir panašiai, statybos įmonės, komunikacijos įmonės, ar jos turėjo pretenzijų dalyvauti tuose procesuose, ar ne?

R. ŠVEDAS. Aš negaliu pasakyti, žinokit. Sąžiningai. Mano toje pozicijoje, kurioje aš dirbau... nes mes buvome tiesiog apkasuose, atviroje kovoje dėl B1, dėl B234. Tai buvo pirma kova. Tai buvo tikraja to žodžio prasme apkasai. Tai buvo atviras konfliktas, kova, spaudimai vienas kitam. Tai buvo labai intensyvus ir sudėtingas laikotarpis. Todėl, sakykim, kažkas dar, nes čia buvo patys didžiausi, patys didžiausi ir nuo to, nuo ko mes turėjome pradėti. Tai kažkas dar, man jau ten buvo sunku žiūrėti, bandyti interpretuoti, galvoti. Aš tiesiog nesupratau, kas vyksta. Mačiau, kad vyksta puolimas. Kodėl? Aš nežinau. Bet kad puolimas netradicinis, kad jeigu mes pasižiūrėtume visas laidas, kaip kokią seriją, kiek buvo padaryta prieš tuometinį generalinį direktorių, tai buvo visa serija padaryta. Tai yra netradiciškai. *Okey*, taigi niekas nesako – viena, dvi ten, bet ten serija, nuolatos. O kitas direktorius atėjo, bum, viskas, geras.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Gerai. Vis dėlto aš tik pasakysiu taip. Jeigu mes...

R. ŠVEDAS. Nežinau – įtaka, interesai. Tai daug dalykų yra.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Mes neišryškinsime tų interesų. Mes negalėsime deformuoti, demontuoti apskritai tokių sistemų.

Aš noriu jūsų paklausti tada dėl konkrečių asmenų. Ar jums yra pažįstamas toks K. Puidokas? Ar esate su juo susidūręs? Jeigu taip, kokiomis aplinkybėmis tuo metu, tuo laikotarpiu?

R. ŠVEDAS. Taip, kai jūs pasakėte pavardę, taip, prisiminiau. Taip, žinau, kad jis buvo vienos iš įmonių, susijusių su „Nukemu“, vadovas. Jeigu primintumėte pavadinimą, gal ir prisiminčiau. Dabar iš atminties nebeprisimenu. Taip, aš su juo buvau susitikęs keletą kartų. Jis buvo atėjęs, susitikęs ministerijoje tiesiog, kadangi dalyvavo procese pradžioj, bet mūsų pokalbis ir santykiai buvo labai oficialūs. Apskritai su daug rangovų, subrangovų mano santykiai buvo oficialūs. Kodėl? Nes tuometinė banga reformų energetikos sektoriuje buvo tokia stipri. Reikia suvokti, kad atėjo ministras A. Sekmokas – bum, „Leo“, nėra. Bum, dujos, lauk, „Gazpromas“... Ta prasme reikia suvokti tą jėgą ir jo pasišventimą tai daryti, ką jis padarė. Dalyvavę procese negalėjo to nematyti ir į mus žiūrėjo kaip į A. Sekmoko komandą, kurie tai daro. Todėl buvo tas atstumas ir man jis labai patiko. Turite ką pasiūlyti, siūlykite, neturite, *okey*.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Bet koks buvo K. Puidoko vaidmuo? Jeigu jūs apie J. Tamulį papasakojate, kad tai buvo „Rosatomas“, o kas tas K. Puidokas buvo?

R. ŠVEDAS. Manau, kad galėtų papasakoti daugiau VSD, bet jis tiesiog dirbo labai glaudžiai, mano žiniomis, su „Nukemu“ ir vykdė įvairius „Nukemo“ veiklą palaikančius projektus, užtikrinančius jo veiklą čia, Lietuvoje, kaip generalinio rangovo. Tiek, kiek aš žinau, sakykim, iš informacijos, pažymų. Man tiesiogiai su juo, tiesiogiai, neteko susidurti. Kokia jo užkulisinė veikla ir tos veiklos rezultatas, apie jo užkulisinės veiklos faktus aš nežinau. Reikia suprasti, kad aš tuo pat metu labai daug važinėjau, buvo nuolatinės komandiruotės dėl kitų projektų ir mano atsakomybės ministerijoje. Ignalina buvo tokia, kad... na, nebuvo taip, kad susidurčiau ten

tiesiogiai, aš neturėjau tos prabangos kaip mano pirmtakas buvo misteris Ignalina ir kuravo tik vieną tą failą. Vau, visai neblogai.

V. BAKAS (LVŽSF). Tada jūs buvote situacijos šeimininkas.

R. ŠVEDAS. Taip, aš buvau situacijos šeimininkas. Tiek, kiek aš papasakojau, aš manau, kad aš ją mačiau, valdžiau, kiek galėjome, keitėme, negalėjome pakeisti, pasitraukėme. Bet ledą pralaužėme. Sakau, Puidoko užkulisinės veiklos aš pats asmeniškai negaliu komentuoti, aš apie jį žinojau iš kitų šaltinių.

V. BAKAS (LVŽSF). Jis pats jums kokio nors poveikio, kokių nors interesų ar...

R. ŠVEDAS. Jis atėjęs buvo, susitikę buvome. Save pristatė. Viskas. Labai oficialiai, bet jis žinojo, kad aš žinau, kas jis yra, jis žino, kas mes esame.

V. BAKAS (LVŽSF). O kas jis yra?

R. ŠVEDAS. Kad jis tiesiogiai dirba su „Nukemu“.

V. BAKAS (LVŽSF). Aišku. Žiūrėkite, tada dar klausimas. Paminėjote politikų, A. Skardžiaus tyrimą. Ar jums teko patirti įtaką? Turiu dar du klausimus, kolegos.

---. (...) metų A. Skardžiaus komisija.

V. BAKAS (LVŽSF). Jo. (Kalba visi kartu)

R. ŠVEDAS. Ten net keletą buvo.

V. BAKAS (LVŽSF). Ar jums pačiam teko, kaip jūs sakėte, patyrėte spaudimą, buvo šantažo žmonių. Ar jūs pats tą spaudimą, vadinkim, teisėtą, patyrėte iš politikų, iš Seimo? Vis tiek buvo parlamentinė kontrolė kažkokia.

R. ŠVEDAS. Taip.

V. BAKAS (LVŽSF). Komite, matyt, reikėjo informuoti apie procesus, kurie vyksta.

R. ŠVEDAS. Sakykim taip – aš galiu nusistebėti keistais sutapimais. Galų gale dėl paties A. Skardžiaus tyrimo, nes vėlgi padarius tai, ką aš papasakojau, *okay*, po kiek laiko, aš jau buvau išėjęs iš valstybės tarnybos, mes, ir ministras A. Sekmokas, ir buvę vadovai, buvome pakviesti į A. Skardžiaus komisiją liudyti, kaip blogai veikia... Ir man kas buvo keista, ką aš pajutau, ir jūs galite pasižiūrėti įrašus tos komisijos, nes aš komisijoje kalbėjau, kad pradėjus komisijos posėdį pirmasis pakalbėjo A. Skardžius, kaip pirmininkas, pirmam davė pasisakyti, *okay*, buvusiam ministrui A. Sekmogui, kaip visiškam viso šito proceso šeimininkui, o antrajam – „Nukemo“ atstovui Jonui Tamuliui ir tik po to tuometiniam Ignalinos atominės elektrinės generaliniam direktoriui D. Janulevičiui, tada man, tada O. Čiukčiui. „Nukemo“ atstovui buvo leista kalbėti valandą, kiti normuojami.

Kitas dalykas, kai pirmininkas A. Skardžius skaitė klausimus, aš jutau, kad tie klausimai vos ne iš tų pačių apkasų kovų, kurias man teko patirti prieš keletą metų, jam net buvo sunku perskaityti, nes tie klausimai, žinote, sudėtingi, B234, B19, B91, ir jis užsikirsdavo ir aš net

mačiau, kurioje vietoje jis užsikirsdavęs. Man atrodo, kiek prisimenu, aš nepraleidau progos nepakomentuoti to ir pakomentavau, ir stengiausi kalbėti gan stipriai. Tai daugiau manęs nekviatė į tą komisiją. Vieną kartą. Kitus, žinau, kviatė, manęs ne. Ne – tai ne.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Aišku, ačiū. (*Kalba visi kartu*) Kiek įmanoma, vaizdą turime. Labai gerai...

R. ŠVEDAS. Aš mandagiai stengiausi kalbėti, ypač mandagiai. Tai *vat*.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Gerai, kolegos, galbūt dar norėtumėtė ką nors patikslinti? Mes nemažai dirbome.

---. Dėl A. Skardžiaus komisijos. Kada jinai buvo pradėta? 2013 metai?

V. BAKAS (*LVŽSF*). 2013 metais.

R. ŠVEDAS. Jinai buvo per kelis epizodus pradėta. (*Kalba visi kartu*)

---. (...) išvadas. Tokios nelabai palankios, aš taip įsivaizduoju.

A. ANUŠAUSKAS (*TS-LKDF*). Aš nepamenu, ar Seimas jas patvirtino.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Nepatvirtino Seimas.

A. ANUŠAUSKAS (*TS-LKDF*). Susilažinti galima. (*Kalba ne per mikrofoną, negirdėti*)

V. BAKAS (*LVŽSF*). Mums reikia surinkti, reikia apsitarti, nes yra du epizodai, kur ji reikėtų apklausti, tai yra dėl žvalgybų ir dėl šito.

R. ŠVEDAS. Klausimas, žiūrėkit, po tų dalykų, ką aš jums padėlioju. Ką galėjo Seimo narys A. Skardžius, inicijuodamas tokį tyrimą, arba Seimas (dabar aš, kaip Lietuvos pilietis), ką galėjo Seimas po to tirti, kai mes, padarę pirmuosius žingsnius?.. Mums, atvirai pasakius, nebuvo lengva tuos žingsnius padaryti, nes visa aplinka mums *indikavo* ir siuntė signalus, kad viskas čia gerai, ką jūs darote, jūs elgiatės blogai, kad keliatė tuos klausimus, kvestionuojatė. Tai mums, vien norint iškelti tuos klausimus, reikėjo suvokti, kas ten vyksta, suprasti ir pasiryžti tai padaryti. O po kiek laiko Seimas pradeda tyrimą, kai mums tuo metu reikėjo Seimo paramos, mums tuo metu labai reikėjo VSD paramos, nes, žinote, priimti sprendimus tai yra atsakomybė, ir po to Seimas tiria ir sako, na, čia kažkas blogai. Tai, žinote, ten A. Sekmoko ta laki frazė, kai jis nuvažiavo pirmą kartą į Ignaliną, kai rimčiau pasiaiškino, sakė, tai kur dingę milijardai. Visi labai eskalavo tuos žodžius. Litų ar eurų, dabar net neprisimenu. Litų, litų. Taip, ta prasme pinigai eina, eina, eina, ateini, pažiūri, o kas (...)? Nieko. Jis žmogus, jam išsprūdo. Bet kaip politikui, tai kur čia? Tai buvo labai eskaluojama. Bet taip, tai yra taip.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Pone Romai, dar tada. Prieš jums išeinant apie visą šitą situaciją jūs informavote Valstybės saugumo departamentą, prezidentūrą, Vyriausybę, Seimo komitetą?

R. ŠVEDAS. Taip, matote, čia net negali taip sakyti, mes kartu dirbome su VSD, ta prasme šalia, prie stalo, čia net nėra to informavimo. Vadovų susitikimai, ministro A. Sekmoko ir

tuometinio VSD vadovo, man dalyvaujant, buvo reguliarūs. Aš reguliariai dirbdavau su tuometinio Ekonomikos tyrimo departamento vadovu.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Kas toks?

R. ŠVEDAS. Pavardės nepasakysiu.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Ekonomikos departamento?

R. ŠVEDAS. Valdybos.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Kas? Patikslinkite?

---. Ne Jurgėlaitis buvo?

R. ŠVEDAS. Prašau?

---. Jurgėlaitis.

R. ŠVEDAS. Taip. Su juo reguliariai susitikdavome, reguliariai susitikdavome, mes patys važiuodavome. Tai negalima sakyti, kad informavome, mes kartu dirbome. Čia ne tas klausimas.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Su Jurgėlaičiu... VSD informuodavote?

R. ŠVEDAS. Taip.

V. BAKAS (*LVŽSF*). O, tarkime, Seimo komitetą, atliekantį parlamentinę kontrolę, vis tiek energetikos sektorius?

R. ŠVEDAS. Mes net V. Novaką buvome atvedę į Seimą.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Pas ką? Kas tai atliko, Ekonomikos komitetas, NSGK?

R. ŠVEDAS. Tada buvo susitikimas, Seimo narių grupė, man atrodo... Žinote, neatsimenu. Seniai tai vyko.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Bet buvo kuruojantis komitetas koks nors?

R. ŠVEDAS. Taip, mes dažnai vaikščiojome į Seimą, aš nepasakysiu, kas Seime, nes visi, kas kviesdavo, mes tą darydavome. Beje, net ne kartą, aš dabar prisiminiau, net ne kartą Seimo komitetas buvo, mes buvome pasikvietę visą komitetą į Ignaliną ir viską pristatėme, dar man dirbant.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Visas tas problemas, kurias čia pasakėte?

R. ŠVEDAS. Matote, kai kurios prasilenkia laike. Tas problemas, kur aš čia apie derybas... jau buvo visiškai finalinė stadija. Kai kurių mes tuo metu dar nežinojome, bet B1 žinojome. Važiavome, rodėme skaidres, rodėme vėlavimus, rodėme, kad, OK, situacija yra tokia. Tai Seimo nariai žinojo, tai tikrai žinojo ir netgi tą mūsų laikyseną dėl IBRD žinojo, mes viską esame išsakę dėl įvairių dalykų tiek ateidami čia, į Seimą, tiek Seimo komitetui. Ten, Visagine, vyko susitikimai ir buvo daug renginių. Žinokite, čia negali pasakyti. Tuo labiau tas tarptautinis, galbūt čia buvo keista IBRD... galbūt, aš spėčiau, tuometinei Ignalinos atominės elektrinės komandai tuo metu trūko to tarptautinio darbo patirties. O man, kaip ilgamečiui URM'iečiui, buvo tas, kad: oi, pakvies IBRD į Paryžių, donorai! Čia yra viešai, o kai tu pamatai, kas tie donorai, tų valstybių ambasadų

treči sekretoriai, tai man po 15 metų URM'o, čia sakiau, tuoj mes išspręsimė. Jie gal nesitikėjo tokio, kad mes tikrai aktyviai imsimės to dialogo. Ir mes jo nebijome, nebuvo kalbos barjero.

Tai buvo nauja, kad sakome nuomonę, kvestionuojame. Taip, mes, taip, ten labai aktyviai, tiek, kiek galėjome. Bet vėl nepamirškite kito konteksto. Tai yra Europos Sąjungos pinigai mums, Lietuvai. Ir jeigu mes, Lietuva, pradėsime labai smarkiai, ta prasme... Mes turėjome kvestionuoti adekvačiai. Nes jeigu mes pradėsime sakyti, kad čia viskas yra visiškai blogai, tai vėlgi yra ta rizika, kad tada... nes mes tuo pačiu metu derėjomės su Komisija dėl finansavimo kitais finansiniais laikotarpiais, tai mums būtų nutraukę finansavimą. Reikėjo, įsivaizduokite situaciją, ir suvaldyti situaciją, bet ir neprisilaikyti malkų Briuselyje. Tai OLAF'as, *okay*, tą irgi reikia labai pasverti. Mes bandėme savo jėgomis Europos Komisijoje tą padaryti su politikais, Vyriausybė, VSD, visi tikrai tiek, kiek mums pavyko per pusantų metų, kiek aš čia dirbau, dvejus metus...

V. BAKAS (*LVŽSF*). Bet jums reikėjo išeiti, tik maža aplinkybė, nedidelė. Iki šiol „Rosatom“ čia yra irgi įdomus.

R. ŠVEDAS. Iš tikrųjų galima padaryti išvadą, kad, taip, mums nepavyko pakeisti situacijos, ir ta situacija įkauto taip smarkiai žiniasklaidoje, viešai, politiškai, kad, aš manau, netgi Lietuvos interesų vardan buvo protinga pasitraukti, nes tai buvo jau niekur nevedantis kelias. Yra ta vadybinė taktika, kai reikia kartais keisti derybininkus. Kitas naujas ateina ir naujai pradeda šluoti. Kiekvienas procese pastumia į priekį procesą kažkiek. Tik tiek, kad mes dvejus metus išbuvome, tai aš sakyčiau, labai ilgai ir tie dantračiai stipriai sukosi ir kai ką jie pažeidė labai smarkiai. Čia ir yra, kad tu eini, pasiaukoji, dirbi, o po to pakviečia A. Skardžius ir sako, blogai darei.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Na, ką gi.

A. ANUŠAUSKAS (*TS-LKDF*). Galiu vieną tokį klausimą, kadangi jau buvo užsiminta apie tokį L. Jurgelaitį, tiesiog skaitau vieno žurnalisto komentarą. Jis rašo, kad ekonominė trečioji valdyba įtarta neskaidriai dirbusi su atskiromis grupėmis kaip „Dujotekana“, vadovaujama, aišku, L. Jurgelaičio, net panaikinta VSD direktoriaus G. Grinos. Tai šiuo atveju tas L. Jurgelaitis visur čia aprašomas, tame komentare, kad aktyvūs LEO LT aferos dalyviai, globėjai saugumo struktūrose ir t. t. Vis dėlto kiek iš tikrųjų tas bendravimas buvo ir kiek tas atsakingas buvo? Gal jis išties išnyko tam tikru laikotarpiu iš šitos vietos? Ar tikrai elgėsi, jūsų manymu, taip, kad būtų kažkokia žala padaroma valstybei? Nežinau, komentaras pakankamai informuoto žurnalisto parašytas. Tai būtų...

R. ŠVEDAS. Matote, bendradarbiavimas vyko – vadovai su vadovais, Energetikos ministerijos vadovai su VSD vadovais. Taip pat aš kaip valdybos pirmininkas bendrovės einamaisiais reikalais bendraudavau su šiuo VSD pareigūnu. Tai mes bendraudavome, kas mums būdavo labai svarbu, tai, ko jūs klausėte ir ko aš negaliu atsakyti, kad kai oficialūs pareigūnai ir turintys tokį

gana oficialų statusą ir išlaikydami atstumą... nes vykdėme reformą. Mums buvo labai sunku žinoti, kas vyksta užkulisiuose. Mums reikėjo tos informacijos apie pavardes, ryšius, įtakas. Tai VSD mums labai padėjo ir mes pirmuosius sprendimus padarėme Ignalinos atominėje, tai ten *pletikai* jau po toėjo, karaliukai, carai atleisti iš Ignalinos atominės. Mes iš karto pirmą dieną, antrą dieną vos ne su ten labai... Ir vėlgi mes dirbome ne tai kad... Kartu su VSD. Viską darėme kartu. Ir sprendėme ribose tų įgaliojimų, kuriuos mes turėjome. Mes dirbome. Kaip ten, sakykime, aš nejau į VSD, aš nežinau, kokia buvo to pareigūno kita galima veikla ar panašiai, nes frontas buvo toks platus, tada buvo pati pati pradžia. Ir mes ėmėme pačius du didžiausius, o ten kitų kiek projektų, kiek ten visko buvo. Ten, įsivaizduokite, Ignalinos atominė, 4 tūkst. darbuotojų, biudžetas.

A. ANUŠAUSKAS (*TS-LKDF*). Šioje vietoje jūs nejautėte kad trukdytų?

V. BAKAS (*LVŽSF*). Įjunkite.

R. ŠVEDAS. Ne.

A. ANUŠAUSKAS (*TS-LKDF*). Kad trukdytų tiems veiksams, kuriuos jūs apibūdinote?

R. ŠVEDAS. Ne.

A. ANUŠAUSKAS (*TS-LKDF*). Santykiuose su „Nukemu“?

R. ŠVEDAS. Ne, aš nejaučiau, bent jau per tą laikotarpį tikrai ne.

A. ANUŠAUSKAS (*TS-LKDF*). Gerai.

R. ŠVEDAS. Ačiū.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Na, ką gi, ačiū už jūsų pristatymą. Tikiuosi, kad praėjus tiek metų dabar dirbti yra paprasčiau.

R. ŠVEDAS. Taip.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Tam tikri modeliai iš tų laiko, matome, jie dabar sėkmingai... patirtis perimama kitose srityse, bet...

R. ŠVEDAS. Skaidrumo daugiau dabar, tai yra geriau. Tada buvo labai mažai, dar nebuvo, buvo kiti laikai.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Ačiū už jūsų principingumą tuo laikotarpiu. Jūs, matyt, tikrai... (*Nėra garso, išjungtas mikrofonas*)

R. ŠVEDAS. Tai tiek. Mano ateities arba net dabartinėje profesinėje veikloje... nes vėlgi panašiam fronte tenka dabar dirbti. Aš priminsiu, kad aš irgi dirbu „Lietuvos geležinkeliuose“, valdyboje. Mes ten vėl darome pokyčius. Tai pasinaudoju įgyta patirtimi. Žiūrėsime.

V. BAKAS (*LVŽSF*). Kai jūs susidursite su spaudimais ir persekiojimais, ateikite į komitetą iš karto. Gerai?

Žymėjimų reikšmės

- . – iš garso įrašo neatpažintas posėdyje dalyvavęs asmuo
- (...) – neaiškiai ištartas žodis ar frazė
- ... – nebaigta posėdžio dalyvio mintis

Stenogramą parengė:

Stenogramų skyriaus vedėja	R. Mečkauskienė
Stenogramų skyriaus vyriausioji specialistė	M. Francuzovičienė
Stenogramų skyriaus vyriausioji specialistė	D. Maniuškienė
Stenogramų skyriaus vyriausioji specialistė	S. Pagirienė
Stenogramų skyriaus vyriausioji specialistė	J. Petrauskaitė
Stenogramų skyriaus vyriausioji specialistė	V. Valiauskienė
Stenogramų skyriaus vyresnioji specialistė	V. Šimkūnaitė
operatorė	G. Kudirkienė
operatorė	Ž. Mikėnienė
operatorė	S. Misiūnienė
operatorė	Dž. Šepetienė